SORANA BRISC

CONTRACTUL DIGITAL
Transferul de conținut digital

Tomul 40

BIBLIOTECA DE DREPT PRIVAT

SORANA BRISC

CONTRACTUL DIGITAL

Transferul de conținut digital

Universul Juridic
București
-2026-

PREFAȚĂ

Unele schimbări ale dreptului sunt anunțate prin coduri, prin reforme solemne și prin ample reașezări instituționale. Altele pătrund aproape pe nesimțite în viața juridică și sunt adesea ascunse în gesturi banale: apăsarea unei pictograme, deschiderea unui cont, descărcarea unei cărți, acceptarea unei actualizări, accesarea pentru câteva minute a unei transmisiuni sau lăsarea unui program informatic să ruleze sau să decidă în fundal. Contractul rămâne contract, dar prestația nu mai are greutate, volum și loc în sensul newtonian cu care ne-a obișnuit dreptul tradițional; bunul nu mai este întotdeauna un lucru care poate fi predat, iar defectul nu mai este neapărat o fisură vizibilă. El poate consta într-o incompatibilitate, într-o întrerupere, într-o versiune devenită prea repede inutilizabilă, într-o vulnerabilitate de securitate ori într-o modificare unilaterală care schimbă, fără zgomot, chiar utilitatea serviciului promis. În fața acestor realități, dreptul obligațiilor este chemat nu să renunțe la propriile sale categorii, ci să le verifice puterea de adaptare.

Cartea doamnei dr. Sorana Brisc, *Contractul digital. Transferul de conținut digital*, se plasează voit tocmai în acest punct de trecere. Titlul anunță o cercetare amplă asupra contractului digital, iar lucrarea își respectă promisiunea: definește conținutul și serviciul digital, examinează formarea acordului electronic de voințe, discută natura juridică a datelor, raportul cu proprietatea intelectuală, furnizarea digitală și remediile neexecutării. Totuși, centrul ei de greutate este mai precis – în fond, avem de a face cu o monografie a conformității digitale. Întrebarea decisivă nu este numai dacă un conținut ori un serviciu digital a fost furnizat, ci dacă el rămâne apt să realizeze, în mod legitim și sigur, utilitatea contractuală promisă. „Conformitatea” este numele juridic al acestei utilități realizate; în mediul digital, ea devine numele unei obligații care trebuie menținută în timp.

În contractele tradiționale, *conformitatea* putea fi, cel puțin metaforic, fotografiată la momentul predării. În contractele digitale, ea trebuie mai curând filmată pe întreaga durată a raportului. Un program perfect funcțional în ziua descărcării poate deveni neconform după o schimbare a sistemului de operare; un serviciu poate pierde, printr-o actualizare, o funcție esențială; o platformă poate rămâne accesibilă și totuși să înceteze a mai fi sigură; un bun cu elemente digitale poate să funcționeze mecanic, dar să își piardă partea „inteligentă” care a

determinat cumpărarea sa. De aceea, noțiunea de conformitate digitală este mai mult decât o adaptare terminologică a garanției pentru vicii. Am putea spune că noțiunea de conformitate în sfera conținutului digital sau a serviciilor digitale are virtutea de a muta dreptul contractelor din geometria lucrurilor în cronologia prestației și obligă juristul să gândească executarea nu doar ca moment, ci ca proces.

Același concept de conformitate în mediul digital era, înainte de anul 2019, una dintre piesele lipsă ale dreptului european al contractelor. Uniunea Europeană reglementase comerțul electronic și obligațiile de informare prin Directiva 2000/31/CE și Directiva 2011/83/UE; controlase clauzele abuzive prin Directiva 93/13/CEE; protejase datele cu caracter personal prin Regulamentul (UE) 2016/679; construise un drept al proprietății intelectuale pentru exploatarea operelor în mediul digital și consacrase, în materia vânzării de bunuri de consum, un regim al conformității prin Directiva 1999/44/CE. Lipsea însă o disciplină substanțială coerentă a executării contractelor având ca obiect conținutul și serviciile digitale: ce trebuie să furnizeze profesionistul, după ce standarde se apreciază prestația, cât timp trebuie menținută utilitatea ei și ce poate cere consumatorul atunci când produsul digital nu corespunde.

Directiva (UE) 2019/770 privind anumite aspecte referitoare la contractele de furnizare de conținut digital și de servicii digitale a venit să ocupe acest spațiu. Actul său înrudit, Directiva (UE) 2019/771 privind anumite aspecte referitoare la contractele de vânzare de bunuri, completează arhitectura pentru bunurile cu elemente digitale. Cele două directive trebuie citite împreună, dar nu confundate. Directiva (UE) 2019/770 este instrumentul principal pentru contractul pur digital: ea definește conținutul digital și serviciul digital, delimitează domeniul furnizării, reglementează obligația de furnizare și, mai ales, obligația de conformitate. Directiva (UE) 2019/771 rămâne indispensabilă în plan subsidiar, acolo unde software-ul este încorporat într-un bun mobil corporal ori interconectat cu acesta astfel încât absența componentei digitale ar împiedica bunul să își îndeplinească funcțiile. Prin art. 4, ambele instrumente impun, în domeniul lor, armonizarea deplină; aceasta este o opțiune de politică juridică importantă, menită să reducă fragmentarea pieței, dar care face cu atât mai exigentă obligația statelor membre de a transpune exact și coerent regulile europene.

Genealogia acestei construcții este una dintre temele bine puse în lumină de lucrare. Conformitatea nu s-a născut în dreptul digital. Ea provine din dreptul vânzării și din efortul de a reuni, sub o categorie

funcțională (unică), ipoteze pe care tradiția continentală le-a dispersat între predarea lucrului datorat, lipsa calităților convenite, viciile ascunse și evicțiune. Modelul monist al art. 35 din Convenția de la Viena asupra vânzării internaționale de mărfuri, soluția § 434 BGB, proiectele academice ale dreptului european – îndeosebi DCFR – și Propunerea de regulament privind dreptul european comun al vânzării au pregătit terenul. Directiva 1999/44/CE a adus conformitatea în dreptul pozitiv european al vânzării de consum; Directivele (UE) 2019/770 și 2019/771 duc operațiunea mai departe și o adaptează unei economii în care prestația poate fi necorporală, continuă, modificabilă și dependentă de un ecosistem tehnic.

Progresul nu constă doar în extinderea unei noțiuni vechi la un obiect nou. Cele două directive transformă însăși funcția juridică a conformității. În sistemele dualiste, apropiate tradiției franceze și române, delimitarea dintre predarea neconformă și viciul ascuns poate determina regimuri, termene și remedii diferite. Concepția monistă reduce costul acestor calificări și se concentrează asupra rezultatului economic: a primit creditorul prestația pe care contractul și standardele legitime ale pieței îl îndreptățeau să o aștepte? În mediul digital, această deplasare este esențială, fiindcă distincția clasică dintre *aliud* și *peius*, dintre alt lucru și lucrul defect, își pierde claritatea atunci când „lucrul" este un ansamblu de date, funcții și accesuri care se schimbă în timp.

În centrul Directivei (UE) 2019/770 se află binomul dintre *conformitatea subiectivă* și *conformitatea obiectivă*. Art. 7 leagă prestația de contract: descrierea, cantitatea, calitatea, funcționalitatea, compatibilitatea, interoperabilitatea, scopul special acceptat de comerciant, accesoriile, instrucțiunile și asistența convenită. Art. 8 introduce, în schimb, o măsură care nu depinde exclusiv de redactarea unilaterală a termenilor și condițiilor: produsul trebuie să corespundă utilizărilor normale, versiunii de test ori prezentării, să posede calitățile și caracteristicile de performanță obișnuite pentru produsele de același tip și la care consumatorul se poate aștepta în mod rezonabil, inclusiv în materie de funcționalitate, compatibilitate, accesibilitate, continuitate și securitate. Art. 9 tratează integrarea incorectă, iar art. 10 include în sfera neconformității restricțiile rezultate din drepturile terților, în special din drepturile de proprietate intelectuală.

Separarea celor două standarde este una dintre marile achiziții ale noului drept european. Conformitatea subiectivă reafirmă forța obligatorie a contractului; conformitatea obiectivă împiedică însă contractul

standard să devină singurul arbitru al propriei executări. Într-o piață dominată de clauze „*as is*" și „*as available*", libertatea contractuală riscă să fie redusă la libertatea profesionistului de a defini anticipat aproape orice insuficiență ca parte a prestației acceptate. Cerințele obiective reconstruiesc un prag minimal al utilității și al siguranței. Este adevărat că art. 8 alin. (5) permite abaterea de la o cerință obiectivă atunci când consumatorul a fost informat în mod specific și a acceptat abaterea expres și separat; tocmai această exigență arată însă că abaterea nu poate fi ascunsă într-o masă indistinctă de clauze standard.

Conformitatea digitală are apoi o dimensiune temporală pe care dreptul clasic al vânzării nu o cunoscuse cu aceeași intensitate. Obligația de actualizare, consacrată de art. 8 alin. (2) din Directiva (UE) 2019/770 și, pentru bunurile cu elemente digitale, de art. 7 alin. (3) din Directiva (UE) 2019/771, este poate expresia cea mai limpede a acestei mutații. Profesionistul nu se poate limita să livreze o versiune funcțională la începutul raportului; el trebuie să furnizeze actualizările, inclusiv cele de securitate, necesare menținerii conformității. Pentru furnizarea continuă, obligația însoțește perioada contractuală; pentru furnizarea printr-un act ori printr-o serie de acte individuale, ea se întinde pe perioada la care consumatorul se poate aștepta în mod rezonabil. Produsul digital nu mai este apreciat doar la intrarea în patrimoniul sau în sfera de control a creditorului, ci pe durata vieții sale contractuale rezonabile.

Aceeași logică se regăsește în regimul modificării conținutului ori a serviciului digital. Art. 19 din Directiva (UE) 2019/770 admite modificarea dincolo de ceea ce este necesar menținerii conformității numai în condiții precise: existența unei clauze contractuale și a unui motiv valabil, lipsa costurilor suplimentare, informarea clară și, atunci când modificarea afectează negativ accesul sau utilizarea, recunoașterea dreptului consumatorului de a înceta contractul ori de a păstra, dacă este posibil, versiunea nemodificată. Prin această soluție, dreptul european recunoaște natura evolutivă a serviciului digital, dar refuză să transforme evoluția tehnică într-un drept discreționar de rescriere a contractului.

Aportul noii noțiuni se vede la fel de bine în materia securității. În lumea materială, un bun neconform este, de regulă, un bun care nu își îndeplinește funcția ori care produce un prejudiciu printr-un defect. În lumea digitală, produsul poate părea funcțional și totuși să fie neconform fiindcă expune sistemul consumatorului, datele sale ori accesul său la

riscuri nejustificate. Securitatea nu este un adaos exterior contractului, ci o calitate a prestației. Lucrarea urmărește convingător modul în care acest standard contractual se completează cu normele imperative ale GDPR [Regulamentul (UE) 2016/679], ale Regulamentului privind piețele digitale [Regulamentul (UE) 2022/1925], ale Regulamentului privind serviciile digitale [Regulamentul (UE) 2022/2065], ale Regulamentului privind reziliența cibernetică [Regulamentul (UE) 2024/2847] și ale Regulamentului privind inteligența artificială [Regulamentul (UE) 2024/1689]. Rezultatul nu este o suprapunere mecanică de acte, ci formarea treptată a unui standard european al produsului digital sigur.

O noțiune juridică își dovedește însă utilitatea deplină abia prin remediile pe care le organizează. Art. 12 din Directiva (UE) 2019/770 distribuie sarcina probei într-o manieră adaptată asimetriei tehnice dintre profesionist și consumator. Art. 14 construiește o ierarhie: mai întâi, aducerea conținutului sau serviciului digital în conformitate; apoi, atunci când acest remediu este imposibil, disproporționat, refuzat, tardiv ori ineficient, reducerea proporțională a prețului sau încetarea contractului. Directiva (UE) 2019/771 urmează aceeași rațiune pentru bunuri, prin reparație ori înlocuire și prin remediile subsidiare prevăzute de art. 13-16. Preferința pentru conservarea contractului este temperată de proporționalitate și de gravitatea neconformității. În plus, recunoașterea accesului la remediile subsidiare atunci când rezultă limpede că profesionistul nu va aduce prestația în conformitate introduce, în dreptul european al consumului, o formă de reacție anticipată la neexecutare.

Directiva (UE) 2019/770 nu închide totuși cercul. Daunele-interese rămân, potrivit considerentului (73), în competența dreptului național. Această rezervă este importantă, fiindcă tocmai în materia securității, a pierderii datelor sau a întreruperii unor servicii cu valoare temporală ridicată repararea prejudiciului poate conta mai mult decât simpla restabilire a conformității. Cartea nu ascunde această limită, ci o transformă într-un punct de reflecție: armonizarea obligației și a măsurilor corective coexistă cu diversitatea regimurilor naționale de răspundere contractuală. Piața digitală este, așadar, uniformizată numai până la un anumit prag, dincolo de care vechile diferențe dintre sistemele de drept reapar.

Meritul cercetării materializate în acest volum este, *inter alia*, și acela că face vizibilă această arhitectură normativă, fără a reduce contractul digital la Directiva (UE) 2019/770. Prima parte fixează conceptele și cadrul reformei digitale a dreptului privat. Autoarea

delimitează *contractul digital* de *contractul electronic*: primul este calificat prin obiectul executării – furnizarea de conținut ori de servicii digitale –, cel de-al doilea, prin mijlocul de formare a acordului. Distincția pare simplă după ce este formulată, dar evită o confuzie frecventă și are consecințe directe asupra normelor aplicabile. O carte corporală cumpărată online este obiectul unui contract electronic, nu al unui contract digital; o carte electronică descărcată este obiectul ambelor categorii. Formarea și executarea sunt astfel readuse fiecare sub regimul juridic care îi corespunde.

În aceeași parte, analiza conținutului digital conduce la una dintre cele mai dificile întrebări ale dreptului privat contemporan: ce sunt datele și ce drepturi pot purta asupra lor? Lucrarea refuză soluțiile comode. Datele au valoare patrimonială și circulă economic, dar imaterialitatea, multiplicabilitatea și caracterul lor non-rival fac dificilă transplantarea pură a proprietății clasice. Autoarea discută teoriile proprietății dematerializate, drepturile personale și construcțiile sui-generis, precum și proiectele ALI-ELI privind economia bazată pe date. Concluzia sa prudentă – aceea că realitatea economică reclamă recunoașterea unor puteri juridice de control și utilizare, fără ca actualele categorii să ofere încă un răspuns universal – este mai valoroasă decât o calificare grăbită. Ea păstrează deschisă cercetarea exact acolo unde dreptul pozitiv însuși este încă în formare.

Tot de aici rezultă calificarea contractului de furnizare digitală ca un contract, de regulă, nenumit și eterogen. „Furnizarea" este o noțiune intenționat neutră tehnologic și juridic. Ea poate desemna punerea la dispoziție pe suport material, descărcarea, accesul pe flux continuu, stocarea în *cloud*, prelucrarea ori schimbul de date și activitatea platformelor participative. Uneori prestația se apropie de vânzare, alteori de locațiune, antrepriză, depozit sau licență; adesea, niciuna dintre aceste figuri nu o cuprinde integral. În loc să forțeze fenomenul într-un contract-tip, lucrarea reconstruiește regimul său pornind de la obligații, de la funcția economică și de la normele imperative aplicabile. Este o opțiune metodologică potrivită unui obiect aflat în continuă transformare.

Partea a doua, consacrată formării și valabilității, oferă un alt set de contribuții remarcabile. Analiza contractelor *click-wrap*, a momentului încheierii contractului electronic și a raportului dintre Legea nr. 365/2002, O.U.G. nr. 34/2014 și dreptul comun arată cât de dificil poate deveni un act cotidian atunci când este privit juridic cu seriozitate. Autoarea nu se

mulțumește să afirme că apăsarea unui buton valorează consimțământ; ea întreabă cine a apăsat, ce informații au fost puse la dispoziție, dacă termenii puteau fi stocați și reproduși, când a ajuns confirmarea, cine trebuie să probeze comanda și ce se întâmplă atunci când identitatea utilizatorului a fost uzurpată. Aici se vede deja amprenta magistratului: norma este urmărită până la momentul în care trebuie transformată în fapt probat și în soluție judiciară.

De o importanță aparte este cercetarea raportului dintre contract și prelucrarea datelor cu caracter personal. Art. 3 alin. (1) din Directiva (UE) 2019/770 include și ipotezele în care consumatorul furnizează sau se angajează să furnizeze date personale, cu excepția prelucrărilor strict necesare executării ori respectării obligațiilor legale. Formula europeană evită să numească datele „preț", dar recunoaște realitatea economică a serviciilor aparent gratuite. Lucrarea arată că acordul GDPR [Regulamentul (UE) 2016/679] și consimțământul contractual sunt acte distincte, cu funcții diferite, însă pot deveni interdependente atunci când tolerarea prelucrării neesențiale reprezintă contraprestația serviciului. Problema retragerii consimțământului în temeiul art. 7 alin. (3) GDPR este apoi examinată nu abstract, ci prin efectele ei asupra raportului sinalagmatic. Soluția propusă – posibilitatea încetării pentru viitor a contractului atunci când dispare contraprestația – deschide o discuție doctrinară relevantă și inevitabilă.

Partea a treia constituie nucleul cărții. Autoarea observă că Directiva (UE) 2019/770 transpune, în materia digitală, binomul clasic predare-conformitate sub forma furnizare-conformitate. Art. 5 impune furnizarea; art. 6 impune conformitatea. Pentru a determina conținutul primei obligații, lucrarea folosește patru întrebări elementare și fecunde: ce, cum, unde și când trebuie furnizat? Răspunsurile traversează natura dreptului asupra conținutului, furnizarea pe suport material, descărcarea și accesul pe flux, caracterul aspațial al prestației, momentul intrării în sfera de control a consumatorului și exigența executării fără întârzieri nejustificate. Simplitatea grilei nu trebuie să înșele: ea organizează un material tehnic și juridic de mare densitate.

Examenul modurilor de furnizare este însoțit de o atentă confruntare cu jurisprudența Curții de Justiție, îndeosebi cu hotărârile *UsedSoft* (CJUE, Marea Cameră, hotărârea din 3 iulie 2012, cauza C-128/11, ECLI:EU:C:2012:407) și *Tom Kabinet* (CJUE, Marea Cameră, hotărârea din 19 decembrie 2019, cauza C-263/18, ECLI:EU:C:2019:1111), precum și cu interferența dintre contract și proprietatea intelectuală. Autoarea

arată că echivalența dintre online și offline nu poate fi postulată absolut – în sensul că mediul online nu poate fi considerat echivalent în toate privințele cu mediul offline. Descărcarea, reproducerea și epuizarea dreptului de distribuire au regimuri care depind de tipul operei și de instrumentul european aplicabil. În loc să deducă din vocabularul comercial o pretinsă proprietate asupra oricărui fișier, lucrarea separă conținutul digital, suportul său, creația intelectuală și drepturile de utilizare. Această delimitare este utilă pentru a înțelege ce anume furnizează profesionistul și ce poate cere, la încetarea contractului, consumatorul.

Capitolul consacrat conformității reunește cele mai importante contribuții ale monografiei. El nu oferă doar un comentariu succesiv al art. 6-14 din Directiva (UE) 2019/770, ci reconstruiește noțiunea pentru dreptul român și o plasează în filiația dreptului comparat. Sunt analizate standardele subiective și obiective, integrarea, funcționalitatea, compatibilitatea, interoperabilitatea, accesibilitatea, continuitatea, securitatea, versiunile de test, declarațiile publice, instrucțiunile, actualizările, modificarea prestației, proba neconformității și remediile. Conformitatea apare astfel nu ca o listă de calități, ci ca un sistem de distribuire a riscurilor între cel care proiectează și controlează produsul și cel care depinde tehnic de el.

Foarte importantă este integrarea obligației de securitate în conținutul conformității. Directiva (UE) 2019/770 oferă gramatica contractuală, iar actele mai noi ale Uniunii completează standardul material. DMA [Regulamentul (UE) 2022/1925] și DSA [Regulamentul (UE) 2022/2065] reglementează puterea și diligența platformelor; Regulamentul privind reziliența cibernetică [Regulamentul (UE) 2024/2847] impune cerințe orizontale pentru produsele cu elemente digitale; *AI Act* [Regulamentul (UE) 2024/1689] introduce cerințe pentru sistemele de inteligență artificială. Monografia surprinde corect această mișcare: dreptul european nu creează fiecare practică tehnologică, ci o găsește deja instalată în economie și îi atașează condiții de transparență, siguranță, control și responsabilitate. Conformitatea devine locul prin care aceste standarde publice pătrund în evaluarea executării contractuale.

În această privință, Directiva (UE) 2019/770 poate fi citită, cu precauțiile necesare, ca un precursor funcțional al *AI Act*. Nu este o sursă directă a Regulamentului (UE) 2024/1689 și nici nu îi împărtășește obiectul: prima aparține dreptului contractelor de consum și organizează raportul dintre comerciant și consumator, în vreme ce al doilea instituie o guvernanță publică, bazată pe risc, a sistemelor și modelelor

de inteligență artificială. Asemănarea se află în tehnica juridică și în schimbarea de perspectivă. Directiva (UE) 2019/770 abandonează ideea că obligația furnizorului se epuizează printr-o predare inițială și introduce o conformitate de ciclu de viață: actualizare, securitate, integrare, controlul modificărilor, continuitate și remedii. *AI Act* extinde aceeași cultură a conformității la nivel *ex ante* și instituțional.

Pentru sistemele de inteligență artificială cu grad ridicat de risc, art. 9-15 din *AI Act* organizează cerințele în jurul gestionării riscurilor, guvernanței datelor, documentației tehnice, păstrării evidențelor, transparenței, supravegherii umane, acurateței, robusteții și securității cibernetice; art. 72 adaugă monitorizarea ulterioară introducerii pe piață. În dreptul contractelor digitale, aceleași valori apar într-o formă bilaterală și reparatorie: produsul trebuie să fie sigur, actualizat și apt pentru utilizarea promisă, iar consumatorul trebuie să dispună de remedii când standardul este încălcat. În *AI Act*, ele sunt ridicate la nivelul accesului pe piață, al conformității tehnice și al supravegherii administrative. Directiva (UE) 2019/770 a oferit, așadar, înaintea *AI Act*, o primă gramatică juridică europeană a performanței digitale menținute în timp. Tocmai în acest sens – funcțional, nu genealogic – poate fi privită ca precursor.

Cititorul român va găsi deosebit de utilă analiza transpunerii. Directiva (UE) 2019/770 a fost transpusă prin O.U.G. nr. 141/2021, iar Directiva (UE) 2019/771, prin O.U.G. nr. 140/2021. Alegerea a două acte speciale putea fi justificată prin nevoia unei intervenții rapide și prin diferența dintre furnizarea digitală și vânzarea bunurilor. Modul concret al intervenției lasă însă impresia unei transpuneri „repezite". Cele două ordonanțe au fost publicate la 30 decembrie 2021, după expirarea termenului european de transpunere și cu numai câteva zile înaintea datei de la care noile regimuri urmau să devină aplicabile. O reformă care introduce concepte noi, interferează cu Codul civil și operează în domeniul armonizării depline ar fi meritat un timp legislativ mai așezat, o justificare sistematică și o integrare mai atentă în dreptul obligațiilor.

Lucrarea indică, fără retorică excesivă, consecințele grabei. În O.U.G. nr. 141/2021 apar formule transplantate din regimul vânzării, până la referirea, în materia garanției comerciale pentru conținut și servicii digitale, la certificatul oferit „cel mai târziu în momentul livrării bunurilor". În O.U.G. nr. 140/2021, unele reguli privind termenele și remediile sunt dificil de corelat cu furnizarea continuă a elementelor digitale. Intervenția ulterioară prin Legea nr. 205/2023, care a legat

înlocuirea bunului de constatarea neconformității într-un interval de cel mult 30 de zile, este criticată convingător de autoare prin raportare la caracterul de armonizare deplină al Directivei (UE) 2019/771. Chiar și acolo unde soluția națională urmărește protecția consumatorului, o derogare neautorizată poate compromite uniformitatea pe care directiva o impune.

Aceste observații nu sunt simple exerciții de stil legislativ. Într-un domeniu tehnic, o expresie nepotrivită poate schimba repartizarea sarcinii probei, durata răspunderii, ordinea remediilor ori chiar actul normativ aplicabil. De aceea, critica transpunerii este una dintre contribuțiile cele mai utile ale cărții. Ea arată că fidelitatea față de directivă nu se măsoară prin asemănarea literală a frazelor, ci prin conservarea structurii, a domeniului și a efectului util al normei europene. Arată, totodată, că armonizarea deplină nu elimină rolul doctrinei naționale; dimpotrivă, îl face mai exigent, fiindcă interpretul trebuie să distingă ceea ce poate fi completat prin dreptul comun de ceea ce nu poate fi modificat fără a contrazice dreptul Uniunii.

Calitatea de judecător a autoarei își lasă aici o amprentă benefică și constantă. Problemele sunt formulate în limbaj doctrinar, dar testate prin situații care ar putea ajunge a doua zi înaintea unei instanțe: este o întrerupere de un minut o neconformitate; contează dacă ea intervine în timpul unui meci transmis în direct ori al unei conferințe; cum se dovedește că un consumator a plasat o comandă; cine suportă riscul unei integrări greșite; poate fi redus „prețul” atunci când contraprestația constă în date personale; ce se întâmplă cu datele create de utilizator după încetarea contractului; când devine disproporționată aducerea în conformitate; în ce condiții poate fi desființat anticipat contractul? Aceste întrebări dau cercetării densitate practică fără a-i diminua ambiția teoretică.

Pragmatismul se vede și în atenția acordată probei. În contractele digitale, asimetria nu este doar economică, ci și epistemică: profesionistul controlează arhitectura tehnică, jurnalele de sistem, versiunile, actualizările și cauzele întreruperii, în timp ce consumatorul poate descrie numai efectul perceput. Inversarea sarcinii probei prevăzută de Directiva (UE) 2019/770 nu este, prin urmare, un privilegiu arbitrar, ci răspunsul juridic la controlul informației. Autoarea urmărește atent diferențele dintre furnizarea printr-un act și furnizarea continuă, dintre momentul furnizării și perioada contractuală, precum și raportul dintre prezumțiile europene și regulile naționale de procedură. Pentru practician, asemenea analize valorează la fel de mult ca definirea conceptelor.

Metoda lucrării este comparativă, europeană și civilistă în sensul cel mai bun al termenului. Autoarea pornește de la instituțiile clasice, nu pentru a le apăra ritualic, ci pentru a verifica ce pot explica. Recurge la dreptul uniform al vânzării, la dreptul german, francez și anglo-saxon, la proiectele academice europene, la jurisprudența Curții de Justiție și la dreptul român. Interdisciplinaritatea nu este decorativă: proprietatea intelectuală, protecția datelor, concurența, securitatea cibernetică și reglementarea platformelor sunt chemate numai în măsura în care determină conținutul obligației contractuale. În acest fel, lucrarea evită atât fascinația tehnologică lipsită de dogmatică, cât și dogmatica închisă față de funcționarea tehnică a obiectului său.

Este, desigur, o cercetare situată în principal în raporturile dintre profesioniști și consumatori, fiindcă aici a intervenit legiuitorul european. Contractele digitale dintre profesioniști, răspunderea delictuală pentru produsele digitale, regimul complet al daunelor și proprietatea datelor rămân deschise. Dar limita domeniului nu micșorează relevanța cărții. Dreptul consumului a fost adesea laboratorul în care dreptul european al contractelor a testat concepte destinate să depășească, prin forța lor intelectuală, cadrul inițial. Buna-credință, transparența, controlul dezechilibrului, conformitatea și remediile au migrat între *acquis*, proiecte academice și drepturile naționale. Nu este improbabil ca soluțiile dezvoltate pentru conformitatea digitală să influențeze, în timp, dreptul comun al obligațiilor și raporturile B2B.

Am avut privilegiul de a urmări geneza acestei cercetări în forma ei de teză de doctorat. Menționez acest fapt numai pentru a confirma o impresie pe care cititorul o va dobândi singur: lucrarea a crescut prin reveniri repetate asupra conceptelor, prin confruntarea ipotezelor cu textele și printr-o preocupare constantă pentru soluția aplicabilă. Forma monografică de astăzi are însă vocea proprie a autoarei. Ea nu reproduce un traseu doctoral, ci oferă comunității juridice o construcție matură, coerentă și autonomă.

Contractul digital. Transferul de conținut digital este publicată într-un moment în care tehnologia tinde să își prezinte propriile reguli ca inevitabile, iar legiuitorul european răspunde printr-o densitate normativă fără precedent. Între fascinația pentru autoreglementarea tehnică și reflexul suprareglementării, dreptul privat păstrează o funcție discretă, dar esențială: transformă promisiunea tehnologică într-o obligație exigibilă și distribuie riscul atunci când promisiunea eșuează. Noțiunea de conformitate digitală este una dintre cele mai potrivite

unelte pentru această funcție. Ea nu cere tehnologiei să rămână nemișcată; îi cere ca schimbarea să nu distrugă, fără răspuns juridic, utilitatea legitim așteptată de cocontractant.

Această carte explică de ce conformitatea digitală a fost piesa lipsă a dreptului european al contractelor și arată cum Directiva (UE) 2019/770 a așezat-o în centrul raportului dintre furnizor și consumator, alături de Directiva (UE) 2019/771 pentru bunurile cu elemente digitale. Ea evidențiază progresul conceptual, dificultățile de transpunere, limitele remediilor și legătura cu noua guvernanță europeană a tehnologiei, până la *AI Act*. Mai ales, demonstrează că dreptul clasic nu este condamnat la irelevanță în lumea digitală: el rămâne capabil să ordoneze noul, cu condiția de a-și înțelege propriile categorii funcționale și de a le adapta fără grabă. Pentru cercetător, practician și judecător, monografia va fi nu doar o prezentare a unui regim juridic recent, ci un reper pentru felul în care trebuie gândite contractele unei economii construite din date.

Prof. univ. dr. Ionuț-Florin Popa
Cluj-Napoca, august 2026

PARTEA I
CONTRACTUL DIGITAL

CAPITOLUL I
REFORMA DIGITALĂ A DREPTULUI PRIVAT*

§1. Considerații generale

Este dreptul privat un soi de moștenire romană reticentă la progres? Obișnuit a fi văzut ca o știință fixă[13], evoluția dreptului contrazice aparenta sa imobilitate. În particular, grație jurisprudenței, dreptul obligațiilor a căpătat o rezistență la uzură desăvârșită.

Nu este greșit să spunem că dreptul obligațiilor a trecut proba timpului. Pe bună dreptate s-a spus că dreptul ține mai mult viitorul decât prezentul[14]. Dar longevitatea lui nu se datorează fermității, ci, dimpotrivă, permeabilității sale remarcabile. Bunăoară, dreptul obligațiilor a fost diluat prin receptarea dreptului comercial, care l-a făcut mai maleabil[15]. Au apărut apoi derivatele sale: dreptul transporturilor, al asigurărilor, al muncii, al concurenței, al consumului. Subdiviziunea dreptului obligațiilor caracteristică secolului al XX-lea a operat în contrapartida reducerii progresive a ariei de aplicare a dreptului comun, iar aceste schimbări particulare au fost cele care, în final, au condus la reformele codurilor civile europene, precum modernizarea dreptului obligațiilor în codificarea germană (BGB), reforma Codului civil francez,

---

* Fragmente din următorul capitol se regăsesc publicate și în: S. Suciu, *Reflecții asupra contractului digital*, în RRDP nr. 2/2022, p. 390 și urm.; S. Suciu, *Conformitatea conținutului digital. Noi instrumente legislative europene*, în RRDP nr. 1/2021, p. 706 și urm.; S. Suciu, *Conformitatea conținutului digital. Noi instrumente legislative europene 2.0*, în RRDP nr. 1/2022, p. 206 și urm.; S. Brisc, *A Call for Reaction: The Property Rights in the Digital Era*, în S. Doroga, D.A. Cărămidariu, *Dreptul ca reacție și reacțiile la drept*, Volumul Conferinței internaționale a doctoranzilor în drept, ed. a 16-a, Ed. Universul Juridic, București, 2024, pp. 101-102.

[13] Fr. Terré, Ph. Simler, Y. Lequette, F. Chénedé, *Droit civil. Les obligations*, 13e éd., Dalloz, Paris, 2022, p. 40.

[14] E. Picard, *Le droit pur*, Ernest Flammarion, Paris, 1908, p. 141.

[15] Fr. Terré, Ph. Simler, Y. Lequette, F. Chénedé, *op. cit.*, pref. XXX.

prin Ordonanța din 10 februarie 2016, ori chiar reforma Codului civil român[16].

Nu mai puțin adevărat este că revirimentul se vede numai printr-o privire atentă. Schimbarea are loc lent, greu de localizat în timp și pornește de la particularitățile sociale, economice sau politice ale vremurilor. Schimbarea dreptului general al obligațiilor nu este un proces de viziune, fapt explicabil, într-o măsură, de contextele politice. Cum a arătat Jean Carbonnier cu referire la demarajul secolului al XX-lea, lipsa reformelor de perspectivă se explică prin „*incapacitatea* [legiuitorului] *de a face trecerea de la socialism la capitalism*"[17]. Însă apariția derivatelor dreptului general al obligațiilor, care, în aparență, tratează chestiuni punctuale, a ascuns, în fond, veritabile reforme ale dreptului.

Până de curând era prematur să vorbim despre contractul digital. În definitiv, contractul de furnizare digitală nu este altceva decât o creație a economiei consumeriste, un contract comercial oarecare, asemenea numeroaselor alte contracte comerciale pe care avântul economic al secolului al XX-lea le-a favorizat. La prima vedere, dreptul comun al contractelor oferă toate garanțiile pentru a face față și furnizărilor digitale, dovadă că a înfruntat schimbări realmente marcante din istorie.

Dar realitatea este că transferul de date, fie ele conținut digital, forme monetare virtuale sau baze de date, formează o nouă ordine socială și economică a lumii. Dacă până nu demult era tolerabilă ignoranța vehementă față de noile structuri contractuale, toleranță motivată de obscuritatea lor în fața comodului drept tradițional, din clipa în care însuși dreptul normativ european le caracterizează și le atașează efecte juridice, suntem datori să le înțelegem.

---

[16] Despre reforma germană, respectiv franceză, R. Zimmermann, *The German Code and the Development of Private Law in Germany*, Oxford University Comparative Law Forum 1/2006, cap. XII, disponibil la *https://ouclf.law.ox.ac.uk/the-german-civil-code-and-the-development-of-private-law-in-germany/*, ultima accesare: 19 octombrie 2024; G. Cornu, *L'apport des réformes récentes du Code civil à la théorie du droit civil (1971). Regards sur le titre III du livre III du Code civil, în La rénovation du Code civil*, Éd. Panthéon-Assas, Paris, 2017, p. 15; Fr. Terré, Ph. Simler, Y. Lequette, F. Chénedé, *op. cit.*, p. 39. Despre reforma dreptului român al obligațiilor civile și comerciale, a se vedea M. Nicolae, *Unificarea dreptului obligațiilor civile și comerciale*, Ed. Universul Juridic, București, 2015.

[17] J. Carbonnier, *La codification dans les États du droit: le cas français*, L'année canonique, t. XXXVIII, 1995-1996, pp. 91-96, *apud* Fr. Terré, Ph. Simler, Y. Lequette, F. Chénedé, *op. cit.*, p. 40.

§2. Proiecte care antamează reforma digitală

a) La nivel internațional. Realitatea actuală este că digitalizarea este folosită ca un bun pretext de reformare a dreptului, în general. În plan internațional, numeroase reforme de compatibilizare a dreptului cu valorile digitale sunt în plin proces de elaborare.

De pildă, este lăudabilă inițiativa Marii Britanii care încearcă să conceptualizeze proprietatea valorilor digitale. Guvernul britanic a comandat un studiu care urmează să fundamenteze o reformă legislativă[18]. Marea Britanie a progresat semnificativ în procesul de compatibilizare a dreptului cu noua realitate digitală. Spre exemplu, UKJT (UK *Jurisdiction Taskforce, Legal statement on cryptoassets and smart contracts*) a elaborat un set de reguli (*UKJT Statement*) menit să servească jurisprudenței *common law* privitoare la natura valorilor digitale și modul în care dreptul de proprietate se atașează acestora. Acest set de reguli a fost îmbrățișat de instanțe, fiind invocat chiar de către curțile britanice în soluționarea cauzelor[19].

În Statele Unite se vrea reforma *Uniform Commercial Code* (UCC), prin care se propune modificarea art. 12 UCC, ce va reglementa transferul de proprietate asupra valorilor digitale[20]. În Liechtenstein, guvernul a aplicat deja economia bazată pe tokenuri. Guvernul a recunoscut dificultatea dreptului privat de a compatibiliza bunurile necorporale cu noțiunea tradițională de proprietate în *The Liechtenstein Token and TT Service Provider Act*, prin care creează un drept aparte de proprietate[21]. Elveția a adoptat o lege de modificare a Codului elvețian al

---

[18] A se vedea raportul final *Digital Assets: Final Report, Law Commission*, 27 iunie 2023, consultat la adresa: *https://www.lawcom.gov.uk/project/digital-assets/*, ultima accesare: 23 august 2024. Ce ne-a atras atenția îndeosebi este raportul ce i-a precedat, din 28 iulie 2022, intitulat *Digital Assets: Consultation Paper*, disponibil la: *https://www.lawcom.gov.uk/ project/digital-assets/*, ultima accesare: 12 noiembrie 2024. Întrucât această lucrare are o valoare doctrinară, mă voi referi în continuare la acest proiect, după cum urmează: „*Lord J. Green, S. Green, N. Hopkins, P. Lewis, N. Paines, Digital Assets: Consultation paper*".

[19] A se vedea Lord J. Green, S. Green *et al.*, *Digital Assets: Consultation Paper*, par. 1.14, p. 3.

[20] Reforma este elaborată de American Law Institute (ALI) și de Uniform Law Commission (ULC), consultat la adresa: *https://www.uniformlaws.org/committees/community-home?communitykey=1457c422-ddb7-40b0-8c76-39a1991651ac*, ultima accesare: 5 aprilie 2023.

[21] Consultat la adresa: *https://impuls-liechtenstein.li/en/blockchain/*, ultima accesare: 7 aprilie 2023; Lord J. Green, S. Green *et al.*, *Digital Assets: Consultation Paper*", par. 2.13, p. 11 și par. 5.87, p. 108, nota 483. În același sens, R. Kulms, *Data Sharing and Data Protection*, în RRDP nr. 1/2022, p. 152.